

Kunnanjohtajan talousarvioesitys

Hankasalmelle vuodelle 2024

Yleistä:

Hankasalmen kunnan talousarvion laadinnassa vuodelle 2024 korostuu se, että hyvinvointialueen rahoitusmalli aiheuttaa yli miljoonan euron negatiivisen ja toistaiseksi pysyvän muutoksen jo pelkästään kunnan valtionosuuksiin. Verotulojen vähenemä huomioiden rahoituksen kokonaismuutos on yli 1,4 miljoonaa euroa.

Kunta-alan palkankorotusten taso sekä korkojen nousu (*vaikuttaa erityisesti Kuuhankaveden koulun leasingrahoituksen kulujen nousuun*) taas kasvattavat huomattavasti menoja.

Käyttötaloudessa on näistä keskeisistä syistä johtuva mittava talouden tasapainotustarve.

Toisaalta kuluva talousarviovuosi 2023 on vielä toteutumassa selkeästi ylijäämäisenä – jopa talousarviossa tavoiteltua paremmin - mikä mahdollistaa sen, että käyttötalouden tasapainotus voidaan jakaa useammalle vuodelle. Näin esimerkiksi verotuksen tason tarkastelu jätetään seuraaville vuosille ja aidosti viimesijaiseksi keinoksi käyttötalouden tasapainotukseen. Suuria muutoksia kunnan palvelujen tasoon ja laajuuteen ei myöskään tässä talousarvioesityksessä vuodelle 2024 tehdä.

Talouden tasapainotuksen aikataulutus on esitettyä taloussuunnitelmavuosien kohdalla tuloslaskelmassa. Tasapainotusohjelma laaditaan kesäkuuhun 2024 mennessä. Samanaikaisesti seurataan valtiovarainministeriön käynnistämää valtionosuusjärjestelmän uusimistyötä, jonka tavoite on uusi valtionosuusjärjestelmä 1.1.2026. Kunnasta myös konkreettisesti osallistutaan aktiivisesti Kuntaliiton taustatyöhön kuntien rahoitusmallin muokkaamiseksi vastaamaan kuntien todellisia tehtäviä uudessa kuntamallissa.

Maltillinen investointitaso voidaan kunnassa toteuttaa ilman lainarahoitusta ja vieraan pääoman määrä laskee siksi taloussuunnitelmakauden aikana. Poistojen määrä ei myöskään kasva. Kunnan taseeseen ei synny myöskään kattamatonta alijäämää, vaikka vuodet 2024 ja 2025 toteutuvatkin alijäämäisinä – Hankasalmella on pieni mutta riittävä puskuri säästötoimien jaksottamiseen.

Tämä kunnanjohtajan esitys ohjaa talousarviokirjan valmistelua ja pohjautuu kunnanvaltuuston ja kunnanhallituksen talousarvioseminaarien sekä eri vastualueiden talousarvioesitysten linjauksiin ja sisältöön.

kunnanjohtajan esityksen sisältö:

1) vastualueiden määrärahajako

2) tuloslaskelma

3) rahoituslaskelma

4) vieraan pääoman määrä

5) investointiohjelma

6) vahvuudet, heikkoudet, riskit ja mahdollisuudet

Tämä esitys on käyty läpi kunnanvaltuuston talousarvioseminaarissa 6.11.2023, jonka jälkeen esityksestä on lähetetty tiedote henkilöstölle, kuntalaisille ja medialle.

1) Vastuualueiden määrärahat kunnanjohtajan esityksessä 2024

		raami elokuussa	talousarvioesitys
	TA2023 (alkuperäinen)	lähtökohta kattaa puolet talouden sopeutustarpeesta	perustuu vastuualueiden esityksiin
Keskusvaalilautakunta	-15	-20	-20
Tarkastuslautakunta	-30	-30	-30
Kunnanhallitus	-2378	-2280	-2259
Ympäristölautakunta	-194	-160	32
Sivistyslautakunta	-9990	-10110	-10146
Toimintakate yhteensä	-12607	-12600	-12423

Kunta-alan palkkaratkaisu kasvattaa kustannuksia vuonna 2024. **Talousarvioon 2023 nähden palkkamenot yksinään kasvaisivat vuonna 2024 noin 380 000 euroa** ilman toiminnoissa tehtäviä muutoksia.

Koulukeskuksen leasingmenojen nousun korkotason muutoksesta aiheutuen **on arvioitu vuonna 2024 olevan noin 240 000 euroa**. Lisäksi yleinen kustannustaso tarvikkeissa ja palvelujen ostossa on noussut.

Edellä esitettyyn kustannusten nousuun (*n. 650 000 euroa*) ei talousarvioraamissa voitu kuitenkaan vastata, koska **valtionosuus- ja verorahoitus hyvinvointialueuudistuksen rahoitusmallin kautta pienenee vuodesta 2023 ensi vuonna noin 1,4 miljoonaa euroa**. Vuoden 2024 talousarviossa pyritäänkin kattamaan jo noin puolet käytötalouden sopeutustarpeesta. Talousarvioraami annettiin tästä lähtökohdasta ja sen mukaisesti vastuualueilla talousarvion eteen työtä tehtiin.

Kunnanjohtajan esitys pitää sellaisenaan sisällään vastuualueiden talousarviovalmistelun kautta syntyneet raamivastaukset.

Seuraavia keskeisimpiä muutoksia talousarvioesitys aiheuttaa:

- Ruokapalveluissa syntyy yhden henkilön vähenemä luontaisen poistuman kautta ja entarvikeostoja kiristetään (toimilla ei heikennystä ruuan laatuun)
- Vesihuollon perusmaksua korotetaan – korotus olisi pitänyt tehdä muutoinkin vesilaitoksen talouden tasapainottamissuunnitelman toteuttamisen vuoksi
- Kunnanhallituksen hallintoon joulukuussa 2023 tehty päätös 1 henkilötyövuoden vähenemästä luontaisen poistuman kautta näkyä kustannuksissa käytännössä 2024
- Työllistämisessä supistetaan htv-määrää
- sivistystoimessa tehdään taksojen ja maksujen tarkistuksia/korotuksia (liikuntasalimaksut, kuntosali, ip-toiminta, koulukeskuksen tilojen hinnoittelu...)
- Määräaikaisten koulunkäynninohjaajien määrää vähennetään hallitusti
- Kuuhankaveden koululla lukuvuonna 2024-2025 sekä 7 lk että 9 lk muuttuvat kaksisarjaisiksi (9 luokalla tämän mahdollistaa jopo ja 2 pienryhmää)
- Joustavan esi- ja alkuopetuksen kohdalla jäävät ns. jakotunnit pois
- Aseman koululla 3-4 luokka muuttuu yhdysluokaksi (oppilasmäärä mahdollistaa)
- Kohdennetussa nuorisotyössä hallitulla siirtymäajalla vähennetään etsivän nuorisotyöntekijöiden määrä yhteen kahdesta vuoden 2024 kuluessa
- Varhaiskasvatuksessa luontaisen poistuman tilanteessa ei pääsääntöisesti rekrytoida uutta henkilöstöä (toki seurataan tarkasti tarvetta, koska henkilöstön määrä suhteessa lapsiin on sidoksissa lakiin)

Vuoden 2024 talousarvion laadintaa helpotti vuoden 2023 talousarvion virhe, jonka johdosta ympäristötoimen talousarvio vuonna 2023 on 380 000 euroa arvioitua parempi.

Ensimmäinen vaihe talouden tasapainotuksessa voidaan tehdä ilman merkittäviä muutoksia palvelujen määrään tai laatuun. Palveluverkkoon ei kosketa, eli koulut, päiväkodit ja kirjastot esimerkiksi jatkavat kaikissa kolmessa taajamassa.

Vuoden 2024 kesään mennessä laaditaan yhdessä henkilöstöjärjestöjen kanssa toisen vaiheen tasapainotusohjelma.

2) Tuloslaskelma kunnanjohtajan esityksessä 2024

TALOUSARVIO 2024

4.1 KUNNAN TULOSLASKELMA

Ulkoiset ja sisäiset tulot ja menot (1.000 e)	TP 2021	TP 2022	MUUTETTU TA 2023	TPE 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
TOIMINTATUOTOT	8 755	8 474	6 261	6 148	5 954	5 826	5 776	5 726
Myyntituotot	3 516	3 378	2 747	2 740	2 795			
Maksutuotot	1 470	1 364	185	176	164			
Tuet ja avustukset	1 345	1 193	767	768	486			
Muut toimintatuotot	2 424	2 539	2 562	2 464	2 509			
TOIMINTAKULUT	-42 043	-43 827	-18 488	-18 626	-18 377	-19 063	-19 213	-19 363
Henkilöstökulut	-14 114	-14 607	-9 357	-9 420	-9 140			
Palvelujen ostot	-21 813	-22 890	-4 157	-4 179	-4 117			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 960	-1 994	-1 642	-1 626	-1 624			
Avustukset	-1 462	-1 472	-714	-662	-686			
Muut toimintakulut	-2 694	-2 864	-2 618	-2 739	-2 810			
TOIMINTAKATE	-33 288	-35 353	-12 227	-12 478	-12 423	-13 237	-13 437	-13 637
VEROTULOT	16 744	16 842	9 669	9 669	9 350	9 573	9 711	9 749
Kunnan tulovero	13 778	13 855	7 182	7 182	6 925			
Kiinteistövero	1 432	1 510	1 566	1 566	1 612			
Osuus yhteisöveron tuotosta	1 534	1 477	921	921	813			
VALTIONOSUUDET	19 281	20 095	5 078	5 041	3 926	5 132	5 307	5 497
Valtionosuudet	19 281	20 095	5 078	5 041	3 926			
Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus								
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	230	185	130	171	140	60	71	79
Korkotuotot				34	15			
Muut rahoitustuotot	281	236	233	245	234			
Korkokulut	-38	-37	-90	-95	-96			
Muut rahoituskulut	-13	-14	-13	-13	-13			
VUOSIKATE	2 967	1 769	2 650	2 404	993	1 528	1 652	1 688
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-1 715	-1 695	-1 690	-1 690	-1 690	-1 750	-1 710	-1 760
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 715	-1 695	-1 690	-1 690	-1 690	-1 750	-1 710	-1 760
Kertaluonteiset poistot								
SATUNNAISET ERÄT	-119							
Satunnaiset tuotot								
Satunnaiset menot	-119							
TILIKAUDEN TULOS	1 133	74	960	714	-698	-222	-58	-72
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)								
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	1 133	74	960	714	-698	-222	-58	-72
taseeseen kertynyt ylijäämä	928	1002	1962	1715	1018	796	737	665
	TP 2021	TP 2022	Muutettu TA 2023	TPE2023	TA2024	TS 2025	TS2026	TS 2027

TOIMINTAKATE

Kunnanjohtajan talousarvioesityksen toimintakate vuodelle 2024 muotoutuu siis vastualueiden raamivastausten kautta.

Taloussuunnitelmavuosina 2025-2027 toimintakatetta kasvattaa TE-palveluiden siirtyminen valtiolta kuntien vastuulle – ja sama uudistus puolestaan kasvattaa sitten puolestaan kunnan valtionosuusrahoitusta. **TE-palvelu-uudistuksen on taloussuunnitelmassa varovaisuusperiaatteella arvioitu tuovan vuodesta 2025 alkaen 150 000 euroa enemmän menoja, kuin palvelujen tuottamiseen saadaan valtiolta lisävaltionosuuksia.**

Toimintakate **vuodelle 2025** pitää sisällään tavoitteen **löytää säästö-/tehostamistoimenpiteitä, jotka vähentäisivät kunnan toimintakustannuksia vielä noin 175 000 euroa** sekä kattaisivat normaalin kustannusten nousun vuoden 2024 talousarvioon nähden vuonna 2025. **Käytännössä haetaan siis 300 000 euron suuruusluokan toimenpiteitä.** Toimintatuottojen arvioidaan vähenevän vuosittain hie-

Vuosille 2026 ja 2027 on laskelmassa huomioitu ulkoisten kulujen lisääntyvän vuosittain noin 150 000 euroa palkkojen ja muiden kustannusten nousun myötä. Mahdollinen suurempi nousu pitää säästötoimien ja tulojen kasvattamisen kautta tarvittaessa kattaa pois.

Merkittävä erä toimintakatteen sisällä on Kuuhankaveden koulun leasingrahoitus, jonka korkokustannukset siis vaikuttavat suoraan sivistystoimen kuluihin. Lähtökohtaisesti voisi arvioida, ettei korkokustannus enää nouse, mutta varovaisuuden periaatteella suurta korkojen laskuakaan ei ole toimintakatteeseen arvioitu.

VEROTULOT

1) Tulovero

Esityksen tuloslaskelma pitää **vuonna 2024** sisällään sen, että **kunnallisvero pyöristetään nykyisestä 9,36 %:sta 9.4 %:iin.**

Muuten tässä esityksessä ei kunnan tuloveroon olla esittämässä korotuksia taloussuunnitelmavuosinakaan.

2) Yleinen kiinteistövero

esitetään nostettavaksi vuonna 2024 1,3 %:iin – tällä hetkellä se on 1,2%.

Maapohjan osalta kyseinen korotus tulisi lakimuutoksen tähden mitä todennäköisimmin joka tapauksessa vuonna 2024, joten siksi yleisen kiinteistöveron tarkastus kokonaisuudessaan on esityksessä ajoitettu vuoteen 2024.

Muina vuosina ei tässä esityksessä yleiseen kiinteistöveroon esitetä enää korotuksia.

3) Vakituisen asuinrakennuksen kiinteistövero

siihen tehtäisiin tarkistus vuonna 2025, eli se **nousisi 0,65 %:iin** – on nyt 0,6%

4) Muun kuin vakituisen asuinrakennuksen kiinteistövero

sitä **tarkistettaisiin vuonna 2025 olemaan 1,4 %**, kun se on nyt 1,2 %.

Verotuksen tasosta valtuusto tekee vuosittain viimeistään marraskuun alussa erikseen päätökset. Taloussuunnitelmavuosina näitä linjauksia voidaan joutua tarkastamaan, mutta kunnan tuloverotuksen tason korottaminen on viimesijainen keino käyttötalouden tasapainotukseen.

Verotulojen määrä vuodelle 2024 laskee siis vuodesta 2023. Kunakin verovuonna maksetaan kunnille kunnallisveron kohdalla myös aiempien verovuosien ns. häntiä, ja vuonna 2023 niitä maksettiin vuodelta 2022, jolloin hyvinvointialueuudistus ei ollut vielä toteutunut ja kunnan veroprosentti oli 22 %.

Verotulojen määrä on arvioitu Kuntaliiton veroennustekehikon kautta, mikä on paras ja luotettavin menetelmä niiden arvioimiseen.

VALTIONOSUUDET

Valtionosuudet leikkaantuvat vuodesta 2023 vuoteen 2024 yli miljoona euroa ns. sotesiirtoerien vuoksi. Tuo leikkaus on toistaiseksi pysyvä, mutta koko valtionosuusjärjestelmää pyritään uudistamaan vuoden 2026 alkuun mennessä. Mahdollisia muutoksia ei ole kuitenkaan valtionosuusarvioihin lähdetty spekuloidaan tässä talousarviesityksessä.

valtionosuudet 2024:

Tällä hetkellä vuodelle 2024 valtionosuuksien arvion pitäisi olla jo melko tarkka.

valtionosuudet 2025:

Vuodelle 2025 valtionosuuksia vuodesta 2024 kasvattaa ensinnäkin TE-palvelujen rahoitukseen saatava valtionosuus, kun TE-palvelut siirtyvät valtiolta kunnille. Jo edellä todettiin, että uudistus tuo kunnalle kuitenkin todennäköisesti enemmän menoja kuin tuloja.

Lisäksi verotulojen valtionosuustasaus kasvaa Hankasalmen osalta noin 200 000 euroa vuodesta 2024 vuonna 2025.

Valtionosuuksien kokonaissumma pitää näiden erien ohella sisällään vuonna 2025 muuta nousua peruspalvelujen valtionosuuksiin 200 000 euroa, mihin saattaa sisältyä riski, että tuo arvio on liian suuri.

Valtionosuusarvio pohjautuu valtiovarainministeriön kunnalle laatimaan arvioon, joten sen mukaisesti arviot on tuloslaskelmaan suunnitelmavuosille otettu. Se on tällä hetkellä käytännössä ainoa keino valtionosuuksien arvioimiseen vuoden 2024 jälkeen – ja huomionarvoista on, että lähtökohta valtiolla on, että valtionosuusjärjestelmä muuttuu vuodesta 2026 alkaen.

RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT

Lainamäärä pienenee vuosittain tässä esityksessä ja korkoriskiä lainojen puolella ei juurikaan ole. Isoin kunnan lainoista on kiinteäkorkoinen.

Korkotuottoja saadaan tällä hetkellä pienessä määrin, mutta niitäkään ei suunnitelmavuosille juurikaan ole arvioitu.

Osinkotuottoja saadaan lähinnä kahdesta sähköyhtiöstä, eli Suur-Savon Sähköstä ja Savon Voimasta. Osinkojenkin määrä on arvioitu esitykseen todella varovasti – kyseinen arvio mahdollistaa näin myös sähköomaisuuden myyntiä, jos siihen tulee mahdollisuus.

POISTOT

Poistojen määrä pohjautuu noin miljoonan euron vuotuisen investointiohjelmaan.

3) Rahoituslaskelma kunnanjohtajan esityksessä 2024

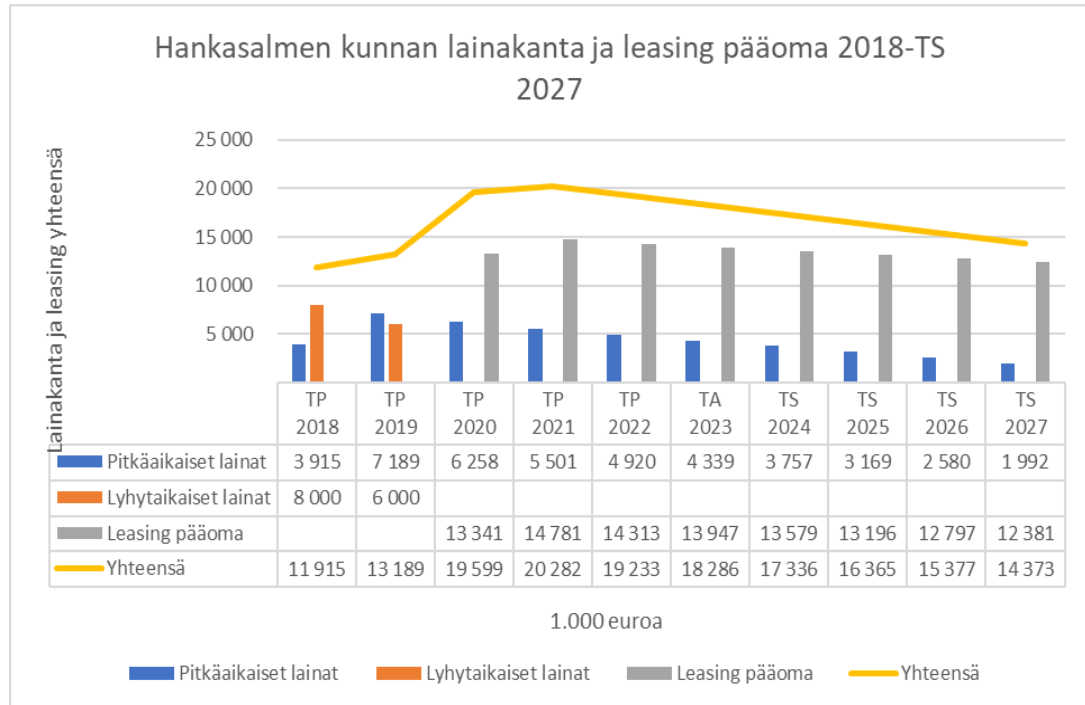
4.2 KUNNAN RAHOITUSLASKELMA
RAHOITUSLASKELMA

1000 e	MUUTETTU				TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TPE 2023				
Toiminnan rahavirta	3 696	1 412	2 650	2 404	508	1 528	1 652	1 688
Vuosikate	2 967	1 769	2 650	2 404	993	1 528	1 652	1 688
Satunnaiset erät	-119							
Tulorahoituksen korjauserät	848	-357			-485			
Investointien rahavirta	-882	-626	-1 460	-1 460	-900	-1 000	-1 000	-1 000
Investointimenot	-916	-695	-1 475	-1 475	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin		30	15	15	100			
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	34	39						
Toiminnan ja investointien rahavirta	2 814	786	1 190	944	-392	528	652	688
Rahoituksen rahavirta	-1 681	1 173	-581	-846	-581	-588	-588	-588
Antolainauksen muutokset								
Antolainasaamisten lisäykset								
Antolainasaamisten vähennykset								
Lainakannan muutokset	-756	-581	-581	-581	-581	-588	-588	-588
Pitkäaikaisten lainojen lisäys								
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-581	-581	-581	-581	-581	-588	-588	-588
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-175							
Oman pääoman muutokset	-292							
Muut maksuvalmuiden muutokset	-633	1 754		-265				
Rahavarojen muutos	1 133	1 959	609	98	-973	-60	64	100
Vaikutus maksuvalmiuteen	1 133	1 959	609	98	-973	-60	64	100
Rahavarojen muutos	1 133	1 959	609	98	-973	-60	64	100
Rahavarat 31.12.	2 096	4 055	4 664	4 153	3 180	3 120	3 184	3 284
Rahavarat 1.1.	963	2 096	4 055	4 055	4 153	3 180	3 120	3 184

Rahoituslaskelma 2024 osoittaa kunnan kassavarojen mahdollistavan noin miljoonan euron vuotuisen investointiohjelman taloussuunnitelmavuosina sekä käyttötalouden tasapainottamisen vaiheittain. Vuosien 2024 ja 2025 alijäämäisten vuosien käyttötalousmenojen kattamiseen ei siis tarvitse ottaa ns. syömävelkaa.

Hankasalmen kunnan talous ei siis ole kriisissä – eikä se kriisiin ajaudukaan, jos nyt suunnitellussa aikataulussa saadaan tarvittavat käyttötalouden tasapainotustoimet tehtyä.

4) Vieraan pääoman määrä kunnanjohtajan esityksessä

Vieraan pääoman määrää on syytä katsoa hiukan tarkemmin, koska se Hankasalmella koostuu ennen kaikkea leasing-rahoituksesta. Lainarahaa kunnalla on asukasta kohden jo nyt vähän.

Lyhytaikaisen lainan kunta maksoi vuonna 2020 kokonaan pois ja sen ei ole tarvinnut sen jälkeen turvautua ns. kuntatodistuslainoihin. Myös pitkäaikaisen lainan määrää kunta on voinut vuodesta 2020 alkaen suunnitelmallisesti vähentää, kun uutta lainaa ei ole tarvinnut nostaa. Tämä tilanne lähtökohtaisesti säilyy koko taloussuunnitelmakauden. Iso osa lainastamme on kiinteäkorkoista.

Vieraan pääoman määrää siis kuitenkin kasvattaa kunnan vastuissa kirkonkylän koulu-keskus/päiväkodin leasingrahoitus, jota sitäkin käyttötalouden puolella suunnitelman mukaisesti lyhennetään. Korkomenojen noustessa juuri leasingrahoituksen kustannukset ovat synnyttäneet sitten lisäkuluja käyttötalouteen.

Kunnanjohtajan esityksessä kunta ei taloussuunnitelmavuosina nostaisi uutta lainaa vaan vieraan pääoman määrä edelleen pienisi. Muutos on ollut ja olisi merkittävä. Kun vuonna 2021 vieraan pääoman määrä oli yli 20 miljoonaa niin vuoden 2027 lopussa se olisi jo alle 15 miljoonaa.

5) Investointiohjelma kunnanjohtajan esityksessä vuodelle 2024

Investointiohjelma pohjautuu siihen, että investointien keskimääräisen tason taloussuunnitelmavuosina tulisi pysyä miljoonassa eurossa tai jäädä sen alle. Tällöin poistojen määrä ei kasvaisi ja vieraan pääomaan määrä vähenisi selkeästi kunnan taseessa.

Käytännössä tällä linjauksella joudutaan jaksottamaan aseman urheilukentän peruskunnostus ja yhdysvesiputki Lievestuoreelta Niemisjärvelle eri vuosille. Lähtökohtaisesti kumpikin hanke on tarkoitus suunnitelmakaudella toteuttaa. Mahdollista kirkonkylän tekojäästä ja sen toteuttamismahdollisuuksia taloussuunnitelmakaudella joudutaan harkitsemaan ja on hyvin riippuvainen talouden tasapainotuksen onnistumisesta.

Suunnitelmakaudella mahdollisesti esiin nousevat uudet hankkeet/kohteet voivat suunnitelmavuosien osalta muuttaa investointiohjelmaa ja ohjelma onkin vuosien 2025-2028 osalta suunnittelua ohjaava ja tarpeita esiin tuova asiakirja.

Vuonna 2024 valmistuu

- kirkonkylän uusittu urheilukenttä kesäksi 2024 ja sen huoltorakennus vuoden aikana
- Niemisjärven ulkokuntosali ja kirkonkylän tenniskentän korjauksen ensimmäinen vaihe sekä uimarannan leikkipuiston korjaus
- Aseman urheilukentän korjaamisen suunnittelu käynnistyy
- Kirkonkylän kirjastoa muutetaan omatoimilainauksen mahdollistavaksi.
- Liikennealueiden ja vesihuollon ylläpitäviä korjaustoimia tehdään suunnitellusti.
- Varhaiskasvatuksessa aurinkosuojia lapsille kohennetaan.

INVESTOINTISUUNNITELMA 2024-2028

Investointiraja 10.000 euroa (arvonlisäveroton).

Sitovuustaso valtuustoon nähden: rakennukset ja rakennelmat hankekohtainen, liikennealueet yhteensä ja muut investointikohteet lautakuntaakohtainen.

PYSYVÄT VASTAAVAT Investointihankeet euroa	Kokonais- kustannusarvio	Kokonais- kustannusarvio 2024-2028	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028
MAA- JA VESIALUEET	50 000	50 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Kunnanhallitus	50 000	50 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Kiinteän omaisuuden osto	50 000	50 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
MAA- JA VESIALUEET	0	0	0	0	0	0	0
Tulot	0	0	0	0	0	0	0
Menot	50 000	50 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Nettomenot	50 000	50 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
RAKENNUKSET JA RAKENNELMAT							
Ympäristölautakunta	53 000	53 000	53 000	0	0	0	0
Työterveysaseman kiinteistöautomaation uusiminen	10 000	10 000	10 000				
Pääkirjaston siirtoseinä	25 000	25 000	25 000				
Aseman koulu iloq-lukkojärjestelmä	18 000	18 000	18 000				
RAKENNUKSET JA RAKENNELMAT							
Tulot							
Menot	53 000	53 000	53 000	0	0	0	0
Nettomenot	53 000	53 000	53 000	0	0	0	0
KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET							
Sivistyslautakunta	1 772 000	1 427 000	457 000	350 000	20 000	600 000	0
<i>Ulkokatu- ja urheilukalut</i>	1 772 000	1 427 000	457 000	350 000	20 000	600 000	0
Kirkonkylän urheilukentän perusparannus	600 000	275 000	275 000				
kunnan brutto-osuus	700 000	375 000	375 000				
avustustulo kunnalle	-100 000	-100 000	-100 000				
Urheilukentän huoltorakennus	100 000	100 000	100 000				
Kirkonkylän tenniskentän peruskorjaus	52 000	32 000	12 000		20 000		
Niemisjärven ulkokuntosali	40 000	40 000	40 000				
Varhaiskasvatuksen pihatellneet ja aurinkosuojat	20 000	20 000	20 000				
Aseman urheilukentän suunnittelu	10 000	10 000	10 000				
Aseman urheilukenttä	350 000	350 000		350 000			
Tekojää	600 000	600 000				600 000	
Ympäristölautakunta	2 606 000	2 345 000	460 000	970 000	367 000	365 000	183 000
<i>Puistot ja yleiset alueet</i>	185 000	175 000	55 000	30 000	30 000	30 000	30 000
Puistot ja leikkialueet	100 000	100 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Kirkonkylän uimarannan leikkipuiston kunnostus	15 000	15 000	15 000				
Latupohjan perusparannus	50 000	50 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Venevalkaimien peruskorjaus	20 000	10 000	10 000				
<i>Liikennealueet</i>	1 481 000	1 245 000	265 000	360 000	262 000	270 000	88 000
Kaavateiden vuotuinen perusparannus	50 000	50 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Kaavateiden päällysteiden uusiminen	50 000	50 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Katuvalaistuksen saneerausohjelma	36 000	36 000	18 000	18 000			
Elsankujan peruskorjaus (115 m)	44 000	12 000	12 000				
Hankarinteen peruskorjaus (280 m)	98 000	23 000	23 000				
Kivakallion peruskorjaus (130 m)	47 500	15 000	15 000				
Mäkkijän peruskorjaus (100 m)	43 500	15 000	15 000				
Ruokoniementien peruskorjaus (220 m)	88 000	20 000	20 000				
Ratakatu osa 1 (145 m)	75 000	75 000	60 000	15 000			
Tertunkujan peruskorjaus (140 m)	75 000	75 000	60 000	15 000			
Suojatie Niemisjärvelle	22 000	22 000	22 000				
Leppäkuja (193 m)	87 000	87 000		72 000	15 000		
Kulmatien peruskorjaus (170 m)	60 000	60 000		45 000	15 000		
Honkatie (116 m)	70 000	70 000		55 000	15 000		
Kaskitie (166 m)	70 000	70 000		55 000	15 000		
Näreikönkujan peruskorjaus (200 m)	85 000	85 000		65 000	20 000		
Mäntyrannan peruskorjaus II (260 m)	172 000	172 000			86 000	86 000	
Villenkujan peruskorjaus ½ (260 m)	101 000	101 000			76 000	25 000	
Riukulantie osa 2 (195 m)	71 000	71 000				71 000	
Amiraalintie (225 m)	136 000	136 000				68 000	68 000

PYSYVÄT VASTAAVAT Investointihankkeet euroa	Kokonais- kustannusarvio	Kokonais- kustannusarvio 2024-2028	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028
Vesihuoltolaitos - taseyksikkö	940 000	925 000	140 000	580 000	75 000	65 000	65 000
<i>Vesihuoltolaitos</i>	<i>940 000</i>	<i>925 000</i>	<i>140 000</i>	<i>580 000</i>	<i>75 000</i>	<i>65 000</i>	<i>65 000</i>
Talohdot ja uudet linjat	75 000	75 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000
Viemäriverkosto, vuotovesien vähentäminen	150 000	150 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000
Viemäripumppaamojen uusiminen	100 000	100 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Vesihuoltolaitoksen logiikan uusiminen	45 000	30 000	15 000	15 000			
JV puhdistamon automaation päivitys	60 000	60 000	60 000				
Yhdysvesiputki välille Niemeläjärvi-Saarlammi	500 000	500 000		500 000			
Mikonlammen rakennuksen saneeraus	10 000	10 000			10 000		
KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET							
Tulot	-100 000	-100 000	-100 000				
Menot	4 478 000	3 872 000	1 017 000	1 320 000	387 000	965 000	183 000
Nettomenot	4 378 000	3 772 000	917 000	1 320 000	387 000	965 000	183 000
KONEET JA KALUSTO							
<i>Sivistyslautakunta</i>	<i>242 000</i>	<i>242 000</i>	<i>62 000</i>	<i>50 000</i>	<i>40 000</i>	<i>50 000</i>	<i>40 000</i>
<i>Koulutuspalvelut</i>	<i>117 000</i>	<i>117 000</i>	<i>37 000</i>	<i>20 000</i>	<i>20 000</i>	<i>20 000</i>	<i>20 000</i>
Lukion ykkösten kannettavat tietokoneet	100 000	100 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
ICT hankinnat koululle	17 000	17 000	17 000				
<i>Kirjastopalvelut</i>	<i>55 000</i>	<i>55 000</i>	<i>15 000</i>	<i>10 000</i>	<i>10 000</i>	<i>10 000</i>	<i>10 000</i>
Kalustehankinnat	55 000	55 000	15 000	10 000	10 000	10 000	10 000
<i>Liikuntapalvelut</i>	<i>70 000</i>	<i>70 000</i>	<i>10 000</i>	<i>20 000</i>	<i>10 000</i>	<i>20 000</i>	<i>10 000</i>
Liikuntapaikkojen varustaminen	50 000	50 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Suunnistuskartat	20 000	20 000		10 000		10 000	
<i>Ympäristölautakunta</i>	<i>126 000</i>	<i>126 000</i>	<i>46 000</i>	<i>20 000</i>	<i>20 000</i>	<i>20 000</i>	<i>20 000</i>
Konekeskuksen kalustohankinnat	100 000	100 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Paloaseman varavolmi	26 000	26 000	26 000				
KONEET JA KALUSTO							
Tulot							
Menot	368 000	368 000	108 000	70 000	60 000	70 000	60 000
Nettomenot	368 000	368 000	108 000	70 000	60 000	70 000	60 000
INVESTOINNIT YHTEENSÄ							
Tulot	-100 000	-100 000	-100 000	0	0	0	0
Menot	4 949 000	4 343 000	1 189 000	1 400 000	457 000	1 045 000	253 000
Nettomenot	4 849 000	4 243 000	1 088 000	1 400 000	457 000	1 045 000	253 000

6) Vahvuudet, heikkoudet, riskit ja mahdollisuudet

Vahvuudet:

- Kunnan tuloverotuksessa tehdään vain veroprosentin pyöristys 9,36 → 9,4
- Kiinteistöverotustakin nostetaan vain maltillisesti ja suurelta osin vasta vuonna 2025
- lainan ja leasingrahoituksen määrä pienenee vuosittain ja uutta lainaa ei nosteta
- pystytään investoimaan niin elintärkeään infraan kuin liikuntaolosuhteisiin
- kunnan palvelutuotanto säilyy lähes nykyisellä tasolla vuonna 2024 ja seuraavien vuosien muutoksiakin harkitaan huolella ja palvelutaso säilyy hyvänä

Heikkoudet:

- Vuoden 2024 aikana tehtäväksi jää tarvittava talouden lisätasapainotus
- Vuosina 2024 ja 2025 talous on painumassa selkeästi alijäämäiseksi
- Toimenpiteitä ilmastonmuutoksen hallintaan ei vastuualueiden strategisissa tavoitteissa ole vielä riittävän kunnianhimoisesti
- vesimaksujen taso nousee – tosin vesilaitoksen oma lainmukainen talouden tasapainotusohjelma sitä jo edellyttäisi

Riskit:

- Korkojen nousun jatkuminen vieraan pääoman kohdalla (leasing)
- Energiakustannusten nousu nykyisestä arviotasosta
- TE-alueuudistuksen todelliset lisäkustannukset kunnille
- Globaali sotatilanne ja sen tuomat uhat niin talouteen kuin toimintaan
- Hyvinvointialueen vuokrasuhteet sote-kiinteistöistä – sopimukset voimassa vain 3+1 vuotta
- Kiinteistöverouudistus, lukioiden valtionosuusuudistus ovat tulossa – ne saattavat pienentää kunnan tulorahoitusta
- Sotepalvelujen saavutettavuuden säilyminen

Mahdollisuudet:

- Hyvinvointialueen ja kunnan välinen yhteistyö – voi tuoda toiminnallista ja taloudellista hyötyä molemmille
- Panostaminen liikuntaan ja harrastusmahdollisuuksiin voi näkyä väestömuutoksessa ja kunta-laisten hyvinvoinnissa
- Valtionosuusuudistus vuoden 2026 alusta on enemmän Hankasalmella mahdollisuus kuin riski, koska olemme tällä hetkellä rahoitusmalliuudistuksen isoimpien ”käräjöiden” joukossa